

Núm. I.

GENER DE MCMXXIII

Epoca II.

Sabornell
1923

PARAULES

REVISTA MENSUAL D'ARTS I DE LITERATURA

Antoni Vila Arrufat

PARAULES

REVISTA D'ARTS I DE LITERATURA

Director: **JOAN GARRIGA I MANICH**

II EPOCA

SUMARI DEL N.º 1 :: GENER DE 1923

<i>De la gènesi i la glòria de Catalunya.</i>	Miquel Carreras
<i>L'Estètica del Cinema.</i>	B. Tokine
<i>Exposicions</i>	J. Garriga i Manich
<i>Dos botiguers</i>	Max i Aleix Fischer; A. O., trad.
<i>Consideracions</i>	Miquel Carreras.
<i>Una noia somriu</i>	Josep Carner i Ribalta.
<i>El ram d'or</i>	Josep Pijoan
<i>Berenar a les roques; L'home bru ros del port; Divisa</i>	J. Salvat-Papasseit.
<i>Variació de capvespre.</i>	Lluís Bertran i Pijoan
<i>Llibres.</i>	M. C.
<i>Sonet</i>	Joachim de Bellay; J. Arús, trad.
<i>Els romàntics</i>	Joan Matas
<i>Dibuixos: Vila Arrufat; J. Bassa; Flor; Busquets; Flao, i Grapa.</i>	

El número: 0'50 ptes. - Extranger: 1 pta.

Abonaments:

Per Catalunya: 6 ptes. l'any.

Extranger: 12 ptes. l'any

*La correspondència, articles, dibuixos, demandes, anuncis, etc.
deuen ésser adreßades a*

PARAULES Plaça Major, 4 pral. - SABADELL

PARAULES

REVISTA MENSUAL D'ARTS I DE LITERATURA

De la gènesi i la glòria de Catalunya

Ciència del mestre, intenció de deixeble:

Va dir el catedràtic alegrement, desde la seva altura, que la unió de Catalunya i Aragó els havia lligat i apartat del perill, a Aragó de Castella i a Catalunya de França; i que a la nostra Catalunya petita i fluixa que tot vent la corbava, i guanyava terrós per terrós i a cada pas una empresa, Aragó la va estatuir en plenitud i força; i el comte de Barcelona, fet rei d'Aragó, va poguer-se aixecar sobre els altres comtes, els «pares» antics, i germans turbulents i els va subjugar; i que Catalunya havia respirat els aires del món, que tot ho prosperen, perquè Aragó se l'havia enduta enllà dels camins, enllà de la cleda somorta, i podia éll fer-ho que era reialme i noble, com Anglaterra i França, mentre Barcelona era comtat, i de comtes n'hi havia molts a Europa i era la seva xorca multitud el vulgus del domini; i darrerament que'l pòndol poderós era Aragó, i Barcelona era el ròssec que fa de bon portar perquè és lleu i voleiadís, si dura i pesanta és la mola.

Això va dir i jo vaig escriure-ho segons la costum i amb una paraula més volada que la trista de sempre; demostrant com la pàtria era nada ja, i gran i magnífica, i no la coneixien encara pel nom ni tenia pes clar sobre el cos de la terra, que ja somovia la mola d'Aragó i deixava el seu braç en el buit i empenia el futur amb les ales.

I pensant jo que aquests papers on hi havia una mica de cremor de joventut, esclarida per l'amor de la pàtria, a l'arribar el Juny indolent moririen en un recó qualsevol amb les entranyes de lletra obertes, i amb la serena de la nit refrescant la tinta vella per a ningú; els hi escrit una altra vegada per a fer-los públics, servant encara la rauixa primera que amb la seva

empenta m'ha tret de la via escolar i m'ha dut al marge infinit de les evocacions.

Principi i veritat:

Jo no diré simplement que les coses es facin, sino que devenen (i aquí no hi ha res de subtileza i tan sols una mica d'exactitud): passen, devenen, s'escauen o es revellen; i no diré tampoc que la unió del reialme d'Aragó i el comtat de Barcelona construís Catalunya, perquè élla tenia d'abans el daler de plasmar-se i l'afany d'estructura i frisaven les muntanyes d'impaciència, esperant la carn viva que les havia de cobrir; i no diré tampoc que la unió del reialme d'Aragó i el comtat de Barcelona enfortís Catalunya, sinó que la força que palpitava al fons i la misèria del comtat abaltia, va aixecar-se, en revelació i va obrar, en consagració i encara diré: que quan més aprop de Berenguer era la carn de Peronella i més íntimes les seves llecors, mes es partien les dues forces i de més lluny es confrontaven les dues idees, i cada una d'elles aspiava la seva llibertat i cenyia la seva noblesa: Força de superació, de tossa advertida, de sanc en cortina i posició contraria la d'Aragó; força de creació la de Catalunya i no'n diré més, perquè son massa amples les seves jovades per a què jo les mesuri, i massa altes les seves feixes per a què jo les abasti, i el tot massa gran per a la meva poquesa.

Del coratge sagrat de Catalunya:

Però si que diré perquè ho sento (i sentir no és definir) que hi ha una gran força amagada dins de Catalunya i una glòria infosa i que un numen ha-

bita ses carns, i d'èlla en direm el «coratge sagrat» de Catalunya, i l'hem de revifar perquè serà el foc de purificació tant com l'espasa futura de glorificació; i aquest numen ens ha acompanyat en la darrera dessolació, i aquesta glòria ens ha auriolat en la darrera vilesa i aquesta força ha sempre existit, ara llanguenta, ara triomfanta; ara dispersa, acudint a necessitats llunyanes i benhaurades fora del nostre agraïment i comprensió (i d'això en sabia en Prat de la Riba); ara sense fórmula, arredossant Catalunya sota un vel de castetat i lliurant-la de la perversa ocasió, de l'urc vanitós i de la glòria prematura.

Exemples i definicions:

I d'aquesta força n'hem sabut grans gestes i de les seves empentes encara ens trontolla el cor i les llevors més nobles han caigut a les seves mans perquè hi trobessin tebior i es filesin en tija.....

Tot el que sigui un altre sentit que s'obri al fons de l'ànima i davant del món per a xuclar-ne aigües noves de virtut no sabuda: filosofia; tot el que sigui un aplec més suau dels homes per a què l'idea els destrii i les formes supremes es revel·lin i teixixin una obra més digna: política; tot el que sigui nova eficàcia de la paraula, nova escalfor del verb, nou mantell de conversa, ample llit de repós en l'exposició, creació dins la relació: literatura; tot això ha pervingut d'èlla: perquè Ramon Llull i Ramon de Sabiude son puresa de Catalunya i flor de Catalunya són Arnau de Vilanova, Bernat Metge i Ramon Muntaner que poso com exemple, encara que'ls temi i els interpreti segons la meva lleugeresa i la meva primera i ferventa admiració.

MIQUEL CARRERAS.

(Acabarà)

L'ESTÈTICA DEL CINEMA⁽¹⁾

A Ivan Goll, fraternalment...

Jo crec que existeix un indret on les forces vitals del món existeixen visiblement.

R. Haggard (She)

Adolf Brisson—i això pot esdevenir a tots els mortals—ha dit una veritat.

Fou sens dubte el millor moment de la seva vida, quan ell escrigué: *el descobriment del Cinema és tan important com la descoberta de la impremta.*

En efecte, l'impremta fou el començament d'alguna cosa de nou: això matarà allò.

El Cinema és un altre començament d'un art nou, més ample i humà que'ls altres i ¿aquest matarà a aquell?

L'assaig present procurarà fixar algunes de les lleis d'aquesta nova estètica:

Sens dubte hom repetirà les coses ja dites però, la *Cinegrafia* no es pas una cosa tant nova que hom sigui obligat de proclamar: «Sí, és un art» i després es dirà el perquè és un art.

Advertiment

Per provar les meves afirmacions treuré exemples que seran gairebé tots americans.

Ací i allà parlaré no obstant d'alguns films escandinaus i alemanys, després d'un o dos francesos. No mereixen pas mes.

En quant a la resta, oblidem-nos, voleu?

Art Internacional

L'únic art internacional, és potser el Cinema. La manca de paraules ja hi contribueix. Però moviment, llum, simultaneisme, absència de paraules no son res mes que *matèria, elements* d'aquest art que expressen o deuen expressar el veritable internacionalisme: el pensament. Moviment i fotogenia són solament expressions.

I ningú no ha fet encara veritable internacionalisme amb aquests dos

mitjans internacionals. Qui posseeix el Cinema, posseix el món, escriu Mierendorff, un Alemany. Per avant autors, mestres d'escena i supervisors, per a posseir el món més complertament encara.

Chaplin és més popular que tots els demés grans del dia. Per què? Perquè ell expressa *idees amb el tipus que ha creat*. El veritable Cinema és el film d'idees.

C. de Mille, aquest gran americà ho ha vist bé. Ell ha declarat fer des de aquest moment films d'idees. I l'idea expressada per la pantalla és internacional.

El pervindre del Cine

És enorme. Hom no ha vist sino rars vegades fins ara el que gràcies a la visió fotogènica (es a dir, *numen psicològic embargat*), es pot revelar de l'home.

Fotogenia i llum ens faran conèixer «l'hoste desconegut».

La cinegrafia visualitza nostres pensaments íntims i per mitjà d'expressions successives revela el procés psicològic. L'essència del Cine, és la successió d'imatges, diuen.

Però aquesta successió de les expressions de la visió és, per mil mitjans, profundament de l'expressió.

Pels retalls, engrandiments, superposicions, hom pot donar l'imatge de ço que és en nostre ésser i de tot ço que en ell passa.

El veritable i únic futurisme és aquell. Aquest no es ja sobrament, puixança de gestos, de moviments, de l'acció i de la natura, i sí puixança psicològica de les revelacions.

Un altre *Hayakawa* i una novella *Norma Talmadge* el faran.

D'aquests cent vint a cent cinquanta excel·lents autors americans sortirà aquell, el rostre del qual parlarà més *magnèticament* que aquests d'avui. I jo no parlo pas del magnetisme de la

força, dels moviments, però sí d'una atracció més interior, més espiritualista.

Qüestions d'hipnotisme, d'ocultisme, a provar i experimentar. Dos films *La dona de dues ànimes*, amb la admirable i encisadora Priscilla Dean, i un assaig francès més que bó: *Le Torrent* han demostrat el que's pot fer en aquest sentit.

De descoberta en descoberta

Descobriments nous, el Cinema es descobreix ell mateix cada dia. A hores d'ara ja sobrepuja a totes les altres concepcions d'art.

Heu's-aquí el perquè hom no'l pot jutjar mes que des de el punt de vista amb ell.

Les comparances amb les altres arts són impossibles, quasi. Res mes existeix que el procedir retrospectiu que es pot emplear per aquesta estètica: *observar ço que s'ha fet*. *El Cinema és una creació plàstica al través de la duració*. Volums veritables que es mouen en la natura al mig de volums veritables. Moviment perpètuu (la simultaneïtat no és mes que un mitjà) ens descobreix sens parar tal o tal costat de la vida.

Essers vivents que hom hi veu el que interessa i no és pas tant el que ens mostren com el que ells descobreixen *en sí mateixos, i això és ample, sonor, saludablement bell i encara inconegut: això és realment nou*. Tot allò trenca les concepcions d'art que nosaltres tenim.

Alguna cosa de nou es crea.

Sortirà potser una fórmula?

El Cinema és, abans que tot, vida.

Vida i Natura

A primer cop d'ull, semblarà que'l Cinema és de la literatura.

Hom veu d'aventures sense moures, com en els llibres. Però és suficient el

(1) Traduim d'un dels quaderns de «L'Esprit Nouveau» de l'any passat aquest article sobre el Cinema, no perque nosaltres compartim la doctrina desenvolupada per Tokine, sino mes aviat com a document curiós per estudiar les últimes manifestacions estètiques de la França.

veurer (ja una diferència enorme), per a percebre, que aquest no és pas aquell.

Mai la novel·la i el seu don-quiòtisme ha sigut de tanta vida.

El Cinema és una visualització a on el veritable juga un gros paper.

El Cinema és doncs, abans que tot, una cosa vivent i veritat, on un element real intervé: la natura.

Encara un altre element real: la llum. *Ço que l'esperit representa com ell el veu, el Cinema el posa davant els ulls*, amb elements escollits.

D'aquí un realisme nou, per ço que hom veu.

Hom veu Colorado, el mont Tonji, l'Islàndia, New-York, el carrer, el mar, les gents tal com són. Res d'il·lusions sobre d'ells. El Cinema pot devenir un art abovàric. Veure, és un punt important, una llei d'aquesta nova estètica realment còsmica: simbolisme real i realisme simbolista.

El poeta imagina i ens fa imaginar.

El Cinema observa, veu, volta, fotografia, mostra. I nosaltres esguardem.

Que'ls Americans pragmatistes siguin els campions d'aquest art nou, és cosa que no deu pas estranyar-nos. Th. Ince, W. Hart, Chaplin, D. Fairbanks, etc., són *aquesta Amèrica interior* de la qual ens parla Whitman.

Més vivent que'l diari i més real que la Literatura, el Cinema és la natura i la mateixa vida. *La puixança del Cinema* «hi és», com diu Delluc. La natura hi juga un paper.

El director d'escena i l'autor, escolleixen de la natura ço que'ls hi falta, ço que correspon a l'atmosfera de la peça. La natura que hom destria en *L'home dels ulls clars*, *Per salvar la seva Raça* (aquests dos amb W. Hart) i *El Gegant del Bosc* (que és «història» d'un arbre) expliquen el caràcter dels herois.

Encara algunes característiques

Voluntat i determinisme, juguen també un paper formidable.

Determinisme de les coses i voluntat de l'home. Fatalitat! Però molt sovint existeix en els més actuals la bona fatalitat burgesa. Tot acaba bé. Quan es tracta de films gènere *Douglas Fairbanks*, allavors solament existeix la voluntat. Tot es factible per *Douglas*.

Topades i lluites. Es bat molt.

Excés d'activitat i de dinamisme el geni dels Americans. Joventut, abundància de forces vitals. Mes allò no fa

res: Heu's-aquí la segona etapa del Cinema.

Així doncs s'«engloba» actualment la visual. El temps ha arribat en l'evolució de l'art nou de fer-nos «englobar» les coses menys visuals; nostre món interior.

Pel Cine, som coneixedors realistes de la nostra terra. No obstant volem nosaltres conèixer-la un poc més. Això és el que'l Cinema ha ja començat.

Subjectes

La major part subjectes mediocres! Concepcions burgeses. La multitud no ha pas encara jugat el paper principal. Per tant és un art social el Cinema! Harmonia de la idea i de l'execució. Heu's-aquí el que'ns falta d'ara endavant. Però és precis que neixin films que siguin poemes. *Ch. Chaplin* és el nostre *Aristòfanes*. Ens falta *l'Esquil* i *l'Ibsen del Cinema*. El film suec *Els Proscrits* (amb Sjoström) en posseeix alguns elements, i alguns d'altres, amb *W. Hart* i *Hayakawa*.

Alguns actors

«Cada home té dret a un somni i deu treballar per realitzar-lo». Tal ha sigut la «moral» d'una peça americana amb Ch. Ray. El Cinema té el seu somni i ell deu realitzar-lo completament. Per arribar-hi abandonarà de mes en mes el sistema dels «stars» (estrelles, sobressortints). Aquest sistema, excel·lent i necessari fins ara a l'evolució, ha sigut sobrepujat avui. Els Americans creadors d'aquest sistema en cerquen un de nou: és aquest el de l'autor.

Charlie Chaplin, aquest geni, és autor, director d'escena i actor. Autor de films d'idees, és el més social i el més humà de tots.

Heu's-aquí el crític del nostre temps pel tipus simpàtic que ell s'ha creat.

Fora de la llei i vagabond especial, Charlot cerca una posició que ja mai haurà. Fent camí observa i per això ha devingut un gros coneixedor dels homes.

Es al mateix temps un psicòleg meravellós. Jo no parlaré molt temps de les seves qualitats, no analitzaré pas el seu tipus sintètic: tots nosaltres el coneixem. Ell és la nostra joia. Emoció i riure. Admirable Chaplin, t'estimem.

Douglas Fairbanks

Douglas = Huracà + Artagnan.

Huracà americà i «pragmatista». Artagnan modern que's burla un poc d'ell mateix. Per ell, tot és factible.

Ben entès, amb un cos lleuger com el seu, amb la seva vèrbola, la seva salut i amb el seu temperament.

Douglas i *Mary Pickfort* són infants temibles de la burgesia americana i són simpàtics. La filosofia de *Douglas* és: bon humor i no trencar-se el cap.

No és pas això una veritable filosofia? La seva «moral»: la salut!

Hayakawa i *Norma Talmadge* són tot interior. Dos rostres reveladors, fotogenis per excel·lència.

Sjoström és una gran força tràgica.

Nazimova una virtuosa admirable.

W. Hart (Rio Jim) evoca sovint Beethoven i Miquel Angel.

Heu's-aquí la força! la tragèdia. Un veritable fill de la natura, tosca, amarga, violenta, però bona. Existeix alguna cosa de supremàcia en ell que sembla justificar al mateix temps les seves brutalitats. Com nosaltres el comprem!

I quina llàstima que aquest *Hors la loi* retorni massa sovint a la llei.

Però nosaltres l'estimem quan retorna a la seva selva o continua la seva vida de «l'home d'enlloc».

Incontestablement, el veritable «home d'enlloc» és *Chaplin Charlot*. Ell és i resta el més complert artista de Cine: ell resumeix el Cine i ell desenrotlla ses possibilitats; ell n'és l'expressió integral... Quan diem «Chaplin», es caracteritza el Cinema: ésser i no aparèixer.—La veritat.—La vida, ço vivent.—Revelació de l'ànima.—Poesia, emoció, psicologia; tot allò donat per la successió, el moviment, ajudats per la llum i la natura.

Per això que veu, visual, el Cinema és el «Super-Art».

B. TOKINE.

J. G. M. trad.

P. S.—Serà precis una antologia que permeti d'estudiar els millors moments dels films editats fins ara. Perquè gairebé en cada film americà haurà alguna cosa a retenir.

Heu's-aquí alguns noms:

«Intolerància» (de Griffith) ha sigut un dels més grans assatjos. M. Sennet, Th. Ince, de Mille, Capellani, etc., són directors d'escena de primer ordre, Rex Beach, Loss Emesson, M. Reinhardt, etc., autors excel·lents. En les comèdies de M. Sennet, els animals juguen un admirable paper còmic, agradable a M. Bergson.

Encara alguns actors: Ressie Love, W. Rogers, Dorothy Dalton, Mac March, C. R. Young, F. Rud, M. Normand, Th. Bara, M. Lewis, Salisbury, Sevel Carmen, Kunan, Fannie Ward, Walsch, etc., etc.

Els francesos: Emmy Lynn, Eve Francis, Modot, Séverin-Mars, Foulad.

Els alemanys: Pola Negri, Henry Porten, Tannings, Liedke, Asta Mielsen.

L'italia: Febo Marc, i... res més.

En fi es precis no oblidar-se dels dibuixos animats i del relentidor.

J. G. M. trad.

EXPOSICIONS

Acadèmia de Belles Arts de Sabadell

Estudis de Ceràmica per Marià Burgués

Massa fecunditat; falta en tot aquella finor i lluentor que hom veu néixer en la veritable ceràmica i en totes les seves èpoques; notem a vegades un encert en els verds i blaus principalment els que volen ésser còpies d'exemplars de «Paterna»; En Burgués va d'un quant temps ençà perdent a grosses dosis la passió per la lluita d'obstacles, s'endinsa poc a poc pel camí dels conservadors i a vegades hom veu traslluir darrera la mercaderia al fabricant de plats i olles.

Cap mena de benignitat per les petites escultures, li advertim que els hi falta tot per adquirir aquell regust suau i aquella vida minúscula de que són posseïdores les «Tanagres»; no és pas la forma ni solament l'originalitat de la forma, ço que dona relleu i augmenta la valor d'una obra, no és pas això ni per aquí a on s'arriba al camí del triomf; millor en diríem un enderroc segur.

Exposició d'estudis d'escultura i pintura per Jaume Bassa

Voluntat ferma, caminar seguit; avenir triomfador. ¿Perquè parlem del triomf? En Jaume Bassa comença per allí on deu començar, té la paleta plena de colors, l'ànima sensible, la mà dreta i dos mestres: Francesc Galí i Pau Gargalló.

Pintar per necessitat esperitual, esculpir per manament intern, heu's-aquí el que es reflexa en l'obra del jove pintor. Pot que sigui més escultor que pintor, però pinta; i pintar no vol pas dir copiar; pren les flors i els pobles, i els prats i els boscos i l'aigua i s'hi enmiralla; és posseïdor de la veritat d'aquesta bellesa de sentiment que neix d'una escultura interna prou agençada.

Jo em dic: tinc un amic que pinta per necessitat i escolpeix per manament; tinc un company a qui entenc, perquè sent intensament; sortós de tu que al teu primer fruit tens ja l'enemic que vol damnar-te amb la seva indiferència! Mostra't sà i sincer i enfonsa'ls amb la teva joventut.

L'obra d'en Bassa és de les que neix

i ja porta un segell, i no es pas aquest el que l'indiferent en diu de l'escola i del mestre: és seu i com més sintetitza, més seu encara.

Darrera l'obra ja hi veiem un nom, ja hi augurem un futur dominador, un lluitador serè i digne.

¿Que hi fa que deixi resplendir algun color brut i moments de desproporció, si s'entreveu la fermesa del qui va dret al fi sensible i a l'agermanament de les valors positives?

Repetim; esculpeix més i pinta menys, el pintar deu ésser per tu guia de les llums i conreuador eficaç del teu enamorament.

A l'amic ja l'hi he estret fortament la mà; cal que'l demés li feu justícia.

Galeries de "El Siglo"

Fins avui s'han succeït una munió d'exposicions de les quals hom rares vegades n'ha pogut emetre un judici favorable i hauríem cregut una sorpresa de qualitat a l'inaugurar-se aquestes sales, quan menys una demostració en dosis petita d'un moment de la nostra valor pietòrica; amb desil·lusió i amb el desig ferm de protesta, fem constar la grossa preponderàn-

cia del mercantilisme, l'ús d'una opulència mal entesa de la presentació, la vulgaritat. Aquell encert que hom desitria en entrar a l'exposició per la simplicitat del seu decorat, (simplicitat que té quan menys l'eficàcia de posarnos a l'aguait d'un possible carregament de decoració mal entesa o carrinclona) queda del tot bandejat i fins envilit a l'arribar a la sala a on dormen algunes notetes de Fortuny, un desig imperdonable de donar una sabor d'època, amb robes la fantasia de les quals queda reflectada amb l'etiqueteta del preu i amb un cavallet ple de vellut de qualitat nova amb el barniç d'una antiguitat moderna que es tot ço que s'en despren.

I no parlem de la sala on ha sigut instal·lat el quadre «Boria Avall» d'En «Galofre Oller»; heu's aquí com confessem que la veritat entesa es bona i que l'escenografia a vegades és una guaidora de la sinceritat.

Aquí hem pogut constatar com la gran potència escenogràfica d'una obra ha salvat a una direcció i ha fet envair unes sales per milers de ciutadans que han volgut fruit de la realitat pasmosa de la força emotiva, però superficial d'aquest que millor en diríem quadre plàstic d'un moment romàntic de la Història.

Hem vist doncs seguir-se en aquestes sales una veritable fira de quadres de totes mides i de poques qualitats, escultures de grans dimensions, varietat d'autors i d'estils sense que hom pugui fer-ne relluir cap de perfecte. Volíem ja que és a deshora (i tampoc tenen les obres el valor per tornar la nostra feina endarrera) no fer la crítica d'aquestes, però com després de llegir l'opinió dels crítics de ciutat hem pogut fer-nos càrrec de la poca conformitat nostra amb la major part d'ells, direm dels autors, que discutim en el nostre parer amb més intensitat.

Fortuny

Discutir l'obra en una exposició on no existeix (salvant alguns aigua-forts) tal obra, és senzillament una il·lusió: riem si de les cortines i dels trofeus i d'aquesta sabor d'època.

Galofre Oller

¿Qui podrà negar les dues úniques valors de l'obra? Moment històric i potència escenogràfica formidable;

l'ànima i l'espiritualitat necessàries per a assolir el fi sensible, resten adornades dintre aquest sentimentalisme d'època.

Juli Moisés

Podríem dir-li conservador, o si tant vol botiguer i si més vol botiguer sensual sempre, però, amb una certa cultura.

Darius Vilàs

Dues coses la valor tècnica de les quals és diferent i En Vilas ens les mostra com si fossin idèntiques, pastells i olis, papers dibuixats i teles pintades; aquesta igualtat no vol pas dir desacert; te la seva obra en conjunt un matix suau i agradable que mou al repòs i a la contemplació.

Lopez Morelló

Plafons i dibuixos decoratius, d'orientalisme de *penya*, d'una paciència caligràfica extraordinària i d'una estilització en resum decadent, enigmàtica i... sensual?...

Baldrich

Cal parlar-ne per dir li que en matèria de decoració no hi entent pas res.

Oslé

Escultures de gros tamany.

Mares

Escultures on vol agermanar el sentiment pur i la tendresa «La Verge i l'infant», i la plena harmonia nascuda de la gràcia «Joventut» sens aconseguir-ho.

Tomás Moragues

L'ésser company i fins deixeble del geni no vol pas dir ésser bó, casual-

ment ço que'n mostra la seva obra és ço menys envejable per la valor artística; Fortuny amic i mestre, fa pampallugues als ulls dels homes amb

execucions minúscules, amb munió de detalls dels quals hom resta espavordit de tanta feina, però sempre i per damunt de tota convenció hom hi veu néixer la forma serena i ample del dibuixant ferm i en la plenitud dels seus estudis; en Moragas es mostra l'enamorat del mecanisme minúscul i les seves teles reflexen abundantment aquella falta de la sinceritat que tant plena n'és l'obra d'En Fortuny; ens atrevim a dir que és una pintura de passavolant i feta per força.

Mai deixarem però de respectar l'obra.

J. Bassa

Bonaventura Pollés i Vivó

Una col·lecció de pintures a l'aiguada que queden a l'altura de la tècnica de la seva carrera.

Era arquitecte, no li diem pas artista.

Carme Balmas

Dibuix i color, dues coses excel·lents si l'ànima es prou ardent per fer-hi néixer l'harmonia.

Fora potser més apropòsit que pintés coses de més frivolidat que no els retrats.

Cayo Guadalupe

Flors que tenen olor de barniç i porten una certa gràcia, mes bé dirien a la senyoreta Balmas per la forma en que estan tractades.

Josep Armengol

Ni la pintura és entesa ni hom hi veu desig d'entendre-la.

Lluís Homs

Composicions en les que el fi, estilització, és l'única nota sensible.

Galeries Dalmau

Francis Picabia

L'obra d'En Picabia porta a l'humorisme d'una manera exorbitant.

Tots sabem abundantment que l'obra de l'art és variable i es mou cabalment atret per la força de l'època en que viu.

L'època actual ja no es pas la del temps del romanticisme ni del misticisme, és una època de trasbalsament i de viure inquiet, època de revoltes i de grans fets, esdeveniments sensacionals, innovacions, però tot això quasi rau únicament en el perímetre social i científic; el moviment revolucionari és i ha sigut sempre un factor indispensable per l'evolució mundial en totes les esferes, però sempre ha tingut una base sòlida, un fonament conservador per aguantar-ho.

L'obra pictòrica es sent del desvetllament industrial de l'esperit i evoluciona.

L'evolució porta generalment l'interès i el neguit; l'obra feta allavors es potser irreverent, mes admet sempre l'interès.

De l'obra d'en Picabia en direm: Que tot i el fons negre de les parets, i els títols i la firma en francès, restem indiferents.

Mes encara, dormiríem a l'empar de les seves pintures, tant refiats i tranquils, com al costat d'un rellotge de butxaca.

Josep Mompou

Unes acuarel·les plenes de sinceritat, de colors agradables i de dibuix elegant.

Axí entenem nosaltres l'acuarel·la.

Galeries Layetanes

Cecili Guzman

Pintura amb domini total dels grisos, les notes de color són sentides amb molta força, és probablement l'ànima de l'exposició; sense aquestes petites demostracions de vida la pintura d'En Guzman mort sota una capa de farina.

J. Bassa

Antoni Aguilar

Enamorat dels colors llampants; massa dibuix, massa detall que no fa cap falta: hom té necessitat de posar-se ulleres grogues per contemplar l'obra.

Kurt Leyden

Si fos més vell l'autor li diríem dues èpoques; ara li concedirem només unes hores de millor sort.

J. Olivet Legares

Coneixem tots la feconditat ampulosa de l'escola d'Olot, però no tant perquè cercant dins de la varietat d'estil d'aquesta escola, l'Olivet que ha conreuat l'art a Itàlia i demostra sapiguer el que's fa, copii els mestres d'aquesta escola de semblant faisó. Com més seu més vulgar: varietat d'estil i cap de perfecte.

Antoni Badrinas

Salut, fortalesa i voluntat ferma, demostren els estudis del «Torrent de Vallparadis de Terrassa»; les altres teles no mostren ni molt menys una unitat de massa perfecta, i tampoc tenen calitat.

J. Castellanas

El realitzar la contemplació estètica de la natura, no és pas una cosa tan fàcil com a primer cop d'ull sembla: clavells i roses seran unes notes de color molt estupendes i precises, però no és la pintura l'art de donar goig a noies i amigues.

En els paisatges i les notes hi falta molta més força, i bandejar aquests instints de pintura afemellada feta, sembla, a intent de donar goig.

J. M. Tamburini

Ni és una cara trista l'efigie del dolor, ni uns ulls en blanc ens diuen misticisme, ni els colors suaus per sí són instrument de delectança.

No us coneixem ni sabem qui sou, però darrera la vostra obra hi apareix el mestre de dibuix d'una escola de monges que pinta tapiços pel sant dels superiors. Tingueu present que som en temps d'evolució i a vegades aquesta és més que un moment transcendental: és gairebé un imperatiu.

Alexandre de Cabanyes

En l'obra exposada hi destriem dues valors, una la tendència de la qual és cap a l'impressionisme, i l'altre, pel revés, cap a un realisme desenfrenat; preferim, i fins trobem per alguns conceptes, admirable la primera.

Marian Bernad

Hom diria que el seu secret rau en la poesia i més encara en l'argument superficial de la poesia: l'obra és tota ella plena d'efectismes i a voltes la tragèdia de la imatge mostra el neguit

traslluïa una nota de fina percepció que no era secundada per la tècnica i de bon troç per l'execució sentimental.

En Gol és colorista i creador magnífic d'imatges de color i de reguerots de llum.

Que la seva obra sigui un exemple pels que conreen l'art de la sinceritat i de la precisió.

Saló Parés**Joan Cardona**

Unes teles plenes d'ingenuïtat, coloraines i robes de fantasia; és una pintura que per més i els anys de cultiu que porta resta amb uns recones de verdor. Pintura senzilla, hom no hi veu pas cap senyal de febre d'evolució. Tampoc és conservadora. Quasi no és res més que agradable!

Pere Sabaté

Aquarel·les, amb una certa gràcia en la seva resolució: notem a vegades boires de neguit, cosa insospitada en aquest procediment de pintura, que generalment és fruit de gent de casa i reposada.

Els dibuixos plens de tècnica, resten pesats i diplomàtics. Falta en les aquarel·les una nota general de perspectiva en el color dels termes.

Juli Borrell

Pecariem de pervertits si acceptéssim la seva obra; no la considerem com a pictòrica, ni com a ciutadana, ni molt menys com a moral. ¿Qui pot creure en la seva valor essencial de perversió i de magolament de l'art?... Carbó, el crític d'art de «L'Esquella de la Torratxa».

B. Gili Roig

Interessa el veure la grossa feconditat d'aquest pintor: val a dir que la seva obra no és pas tota ella tan bona com feconda, ni molt menys: assenyallem quatre o cinc teles que les creiem molt sentides i encertades en la llur solució: «Feudalisme», «Les velles teulades», «Port de pescadors», «Mig-dia».

J. Bassa

del viure sense pretensions. No obstant en molts moments són aquestes que absorbeixen la imatge.

Aureli Tolosa

Una pintura que no ens diu res més que ço que ens dirien els dibuixos d'en «Pahissa» enllumenats amb coloraines transparents: com si diguéssim una fotografia enllumenada.

Vidres d'En Gol

Una obra plena de serenitat i d'inquietud, la serenitat d'home d'ofici i la inquietud lògica i enaltidora de l'artista.

Cabalment l'obra d'En Gol fa resorgir la personalitat artística catalana de l'autor.

Decorativament es reflexa en aquesta un sentit de ingènua depuració i no per cercar la simplicitat, sinó també omplint els cristalls d'ornamentació excessiva, abarrocada.

Ara podem admirar en l'home modern aquella puresa de sentiment que reviscola, i s'escorra dels colors transparents de les obres catalanes antigues.

L'obra d'En Gol és plenament seva, és una obra d'un esforç immens, una recopilació de coses precioses amb sentiment.

Qui gosi, que en malpar-li i sentirà, el corcò del remordiment.

Davant de les joies i ceràmiques fetes com per encàrrec urgent, ja s'hi

Dibuix Flor

“El Camerín”

Domènec Carles

Davant de l'obra d'En Carles ens abstindrem de definir, raonarem solament; qui pogués en poques paraules dir de la veritat la justa expressió, fora l'home de la sort meravellosa; una definició val tot un sistema de raonaments, i enclou sempre un prejudici; pot-ser definint manlleuariem formes a la sort i la sort és una feridora i ultratjadora de bondats.

Si l'home pinta perquè es sent corprès d'una inquietut, d'una voluntat descobridora; i escolta el respirar d'un alenar profund, i l'enamorament és ferm i voluptuós i es riu de la follia, i de la plasmació nascuda hom en destria una manifestació de pura sensibilitat i un sentit ample d'austeritat i d'elegància fina i ciutadana bé li anirà el repòs de casa i l'elogi fervent de l'admirador.

Si les coses prenen el caire de la visió i de l'ànima de l'artista i aquest és pur, som bandejats de tot recel pel seu avenir triomfador.

Quietud i repòs, inquietud i equilibri, color i dibuix, malgrat la forma antiacadèmica amb què es troba expressada la pintura d'En Carles, són elements d'una unitat que porta el camí de la perfecció.

Davant de la seva obra ens trobem embolcallats d'un ambient tranquil plè de la vida catalana i eminentment barcelonina.

Abans les flors omplien de coloraines i de perfums la seva obra gentil, somrèiem nosaltres a la seva frescor i fruïem del seu moment decoratiu; els paisatges, però, mostren imperfeccions, una barreja de dubtes i uns instants d'acertada solució però sempre hom en destriava un desequilibri, una falta d'unió entre els elements convencionals.

Ha vingut el moment de la serenitat i l'agermanament ha sigut fecond, els verds i els blaus i els grisos fan una escala de lluïssors afinades, les flors i els gerros prenen relleu de cosa viva, els paisatges s'omplen d'una personalitat pura; el pla, el camí i la font i els roures i les roses, tots plegats ens porten a la possessió d'un tresor espiritual, que revifa els sentits i que sembla invitar-nos a reposar al prat humit i mig cloure els ulls per ofegar el seu matiu suau i a emprendre el camí plens de joventut i d'impetuositat portant al trauc com una ensenya de foc aquella vermellor abusadora de «Les Flors Roges».

Exposició E. Galwey

En Galwey exposa unes teles que són paisatges de Mallorca; l'obra d'En Galwey és coneguda i consagrada quasi per tothom ja; és de doldre que després de les hores plenes de glòria

interna, resti ara amb motiu d'aquesta última exposició al nivell d'aquest sector pictòric que ens diu tan poques coses; és innegable que la del mestre, de l'home posseïdor d'una tècnica sòlida i conreuada, deixa marcat el seu encuny i fins pren relleus de cosa vivent, emprò hom ja hi nota un petit adormiment com si diguéssim un repòs de l'emoció.

Ens han sorprès unes teles de tons més pàl·lids i d'un conjunt més impresionistes que les demés que són ço que aguanta la petita dosis de neguit d'aquesta exposició.

Galeries d'Art

“Areñas”

Exposició Raurich

Bé comença aquest nou lloc d'exhibicions d'art.

La discreció unida a un motiu decoratiu ampulós diu molt de bé a aquestes sales. Digne lloc per a poguer fruit hores de goig espiritual; per contemplar.

En Raurich fa l'estrena i l'obertura triomfal d'aquest magatzem.

Afirmem davant de la seva obra que té d'ànima, de comprensió i de sensibilitat molta més quantitat les obres petites en tamany, que no les grans teles.

Exemple: Dos bodegons: «(Pícs) i (Zetos)» meravella de solució, d'harmonia i de força; «Costa brava», «Desembre», «Surtidor del Cigne».

Les demés teles com sempre, ben arreglades, amb alguns trucs per enganyar als fastuosos, emprò sempre plenes d'inquietud i sentiment de superioritat.

Assenyalem «Març»; En Galwey té aquí un admirador massa coneixedor de la feina.

«Sol de tarda» molt bé.

JOAN GARRIGA I MANICH.

JOAN MARTI
RECLAMS I DIBUIXOS
SABADELL FONT NOVA 40

DOS BOTIGUERS

PER MAX I ALEIX FISCHER

I

El senyor Grantalot és el propietari del magatzem de *Sedes i Teixits* de la Plaça, n.º 6.

Ara mateix una senyora ha entrat a la botiga.

—Bon dia, senyor Grantalot. D'aquí un ratet us enviaré la criada perquè li doneu un metre de sarja grisa. Adeu-siau, senyor Grantalot.

Grantalot ha remogut de dalt a baix la seva botigueta cercant la sarja grisa. Però havent maldat desesperadament no n'ha trobat enlloc... Queda, a la fi, convençut de què no n'hi ha un mal bocí en tot el magatzem.

Ahir hauria dit: —He acabat la sarja grisa, sols em resta avisar a la meva clientela que s'esperin vintiquatre hores i entretant telegrafio al meu proveïdor de Roubaix.

Però de bon matí, el seu competidor, el Sr. Chaspiat,—que té la botiga davant de la seva, n.º 12 de la Plaça—ha enviat a comprar a casa En Grantalot un metre de cinta morada. I Grantalot s'ha dit: —Si el meu competidor no té inconvenient en proveir-se a casa, crec que jo obraré bellament proveïnt-me a casa seva.

Ha cridat al dependent:

—Mira, ves a dir al senyor Chaspiat si vol donar-te un metre de sarja grisa a tres francs.

Ara que ja té la sarja que el dependent acaba de dur-li comença a embolicar-la per la seva clienta.

Maquinalment l'ha mesurat.

—Com!—queda esbaleït—Estic cert de què no somnio... Aquest troç no tira pas més de noranta set centímetres!

L'ha mesurat dues, tres, cinc voltes.

—Si, si, no fa pas més de noranta set centímetres. Caram, caram, senyor Chaspiat, també sou d'aquells que quant s'els hi demana un metre donen solsament noranta set centímetres? Bé home bé, m'alegro de saber-ho.

II

Cada dia, sempre a la mateixa hora, —els volts de la una—Collery, el mestre, tot anant a casa seva passa per davant de la botiga del senyor Grantalot.

Avui precisament Grantalot el crida.

—Bons de salut, senyor Collery?... No necessiteu pas res de nou avui?

—No. Moltes mercès.

—De res, home, de res. Però tinc entès que quan necessiteu quelcom us va millor comprar a n'En Chaspiat.

Grantalot encara insisteix.

—Si, si, senyor Collery. I no us cregueu pas que us digui tot això perquè el Sr. Chaspiat em fa la competència. Però teniu. Aquí us dono tres francs. No vull que em demaneu explicacions. Us voleu pendre la molèstia d'atravesar la plaça? Demaneu un metre de sarja a n'el Sr. Chaspiat. Torneu aviat. Sento un veritable desig de mostrar-vos una cosa altament edificant.

Poc ha tardat el senyor Collery a tornar. Porta embolicat el seu metre de sarja.

Grantalot, somrient, li allarga el metre.

—No és veritat, senyor Collery, que heu pagat un metre? Molt bé. Ara digueu-me, quants centímetres penseu que ha de tenir un metre? Cent, no és veritat?... Quants n'hi trobeu? Noranta set centímetres? Està bé. Això és lo que jo us volia ensenyar. Adeu-siau senyor Collery.

De una a dues, invariablement, el senyor Chaumette, cobrador de contribucions, passa, tot anant al seu despatx pel davant del portal de Grantalot.

—Com anem, senyor Chaumette? — Ha murmurat Grantalot aquest mig dia — No necessiteu pas res avui? Si necessiteu quelcom crec que us serà més convenient comprar a casa que a n'En Chaspiat.

Grantalot havia ofert gentilment al Sr. Collery tres francs per a comprar un metre de sarja grisa. Ara n'ofereix tres a n'En Chaumette amb el mateix objecte.

Grantalot havia donat el seu metre a en el Sr. Collery, tot just aquest havia arribat amb la sarja grisa. De la mateixa manera ara l'ofereix a Chaumette perquè mesuri la sarja d'En Chaspiat.

—Noranta set centímetres, senyor Chaumette, veritat? Perfectament.... és lo que desitjava que comprovessiu.

III

Aquesta nit, Grantalot, ha tancat la botiga a dos quarts de vuit abrاندat de joia. Seixanta dues persones han passat successivament, desde dos quarts de dues fins a les set, pel seu portal. A tots Grantalot els ha ofert tres francs. Ha pregat a tots que anessin a casa d'En Chaspiat a comprar un metre de sarja grisa.

Es clar que Grantalot ha desembutxacat una suma bastant important.

Però, digueu : aquestes seixanta dues persones no es guardaran d'aquí endavant d'anar a fer llurs compres a casa en Chaspiat? No és ben clar que aquestes seixanta dues persones correran a divulgar la feta que ells mateixos han comprovat?

Ara amb un pas més alegroi que de costum s'en va cap el *Cafè de les Arts*. Encaixa amb nombrosos compradors. Ha demanat una absenta.

Ara Chaspiat a obert la porta del cafè.

A l'instant obira a Grantalot i l'hi diu:

—Bona nit, Grantalot.... Crec necessari remerciar-vos.... Mai he sigut un ingrati i....

—No puc comprendre de que m'heu de remerciar, Chaspiat.

—De què? No heu donat aquest matí al meu dependent un metre de cinta morada?

I, davant del senyor Collery, del senyor Chaumette i de les seixanta dues persones que aquesta tarda han comprat sarja, sense comprendre l'efecte que les seves paraules farien a Grantalot, diu :

—Aquest matí, a l'obrir el magatzem, de cap de les maneres he pogut recordar-me del lloc on havia deixat el meu metre. He regirat tots els calaixos sense trobar-lo enlloc. Estava desesperat.... De quina manera supliria aquest objecte indispensable? Però de sobte m'ha vingut l'idea feliç, volgut Grantalot, de venir a comprar a casa vostra un metre de cinta morada. Aquest metre de cinta és el que m'ha servit de mida durant tot el dia... dia que, jo no sé perquè, ha sigut singularment brillant.... Una altre vegada gràcies, volgut Grantalot, gràcies.

A. O. trad.

CONSIDERACIONS

*Del sentiment de la propietat i el dualisme essencial
de Catalunya i Castella*

I.

De les menes de propietat i les d'activitat

Hem de considerar la propietat immoble com una organització de la terra—i aquí la paraula organització té un sentit més ample i ben trenat que el de sempre—perquè quan la terra és

compartida, treballada o espremuda per la intenció, necessitat, o franquíssim voler de l'home, aquella terra és ja sota la ment de l'home i, vinguda al poder de la seva intel·ligència, com més la obeeixi i més clara la faci més creixerà i serà més ópima.

Així la propietat immoble—i jo en

parlo noblement — dóna a l'home el ceptre de la terra, i no és orgullós sinó simplement la mateixa mà de la terra; i li explica la seva i constructora raó i li fa entendre com tota cosa per aspra que sigui i de mal bregar pot ésser arbitrada i com tota matèria ha nascut per a rebre una forma. La propietat moble, en canvi, no és organització de la terra, sino de l'home; no és propietat del terme de l'acte que és propietat de l'instrument de l'acció i així la diferència entre una i altra és gran: Per la primera l'home es fa company i senyor de la terra; i per l'altra s'aïlla i es posa davant del món amb llança i armadura, per a atuir-lo i no per a organitzar-lo, i quan li ha pres la vida aleshores vol fer-ne company d'utilitat.... (I en aquest marge hi poso el sempre viador i inoportú D. Quixot i en l'altre, mal no escaigui, el sapient i desenganyat de bell entuvi, Blanquerna).

De les adverses naturaleses i adverses tendències. Castella la nòmada

Diu en Pere Corominas, del sentiment de la riquesa a Castella, que és de sempre i propi dels naturals el tenir la propietat moble per sobre la immoble.

En canvi, i no haig de dir-ho per mi, que ja ho diuen amb més autoritat la història i l'experiència (i aquesta millor com més amiga de la història) la propietat immoble és proferta a Catalunya.

Raça per tant, la de Castella (i ara parlo llargament, lliurement i no vull recolzar que seguim el camí del discurs) nòmada i deslligada per sobre del món i de la cadena de coses empíriques que ens aguanta la vida, a cada hù; joiosa del neguit, és a dir, aventurera.... Raça que vaga la terra i allà es detura on li mana el cansament o li demana el caprici. I aquesta terra mare no la fa materna pel treball de cada dia, ni s'hi enllaça per la virtut de l'arada ni la lliga de tanques, n'hi estableix aquesta propietat immoble (nobilíssima, i glorificada en els homes de paratge que eren la massa viva i activa de la cultura catalana, allà pel XIV i que fra Antoni Canals el·logia i posa en l'el·logi tot el seu aticisme, pur de naturalesa, respirant amb la vida de la Catalunya singular i fresc de l'alba del Renaixement....); sino que la voldria fer obeir i girar-la d'arrel, amb una dita només de la seva voluntat, un moviment dels seus braços, un repàs dels seus instruments, i un discurs de la seva eficàcia. (Ah, les eternes memòries, eternament optimistes que cauen en pàl·lides, atapaïdes plujes sobre els tristos escriptors dels secretaris del XVII, dels consellers del XVIII, de les oficines del XIX....) Però tot el mateix!

MIQUEL CARRERAS.

Una noia somriu

Quina cosa és un somriure
tan gentil i tan bonica.
No em doldria ni una mica
que sigués el goig de viure
tot somriure !

Quina cosa és un somriure !
Quasi gest, quasi paraula :
ni una conversa us entaula,
ni s'atreviria a riure...
sols mig-riure !

Ni és flor ni és claror
i on trobà una flor més bella
i el perfum de meravella
d'un somriç que s'esbadella
tot encès de resplendor ?

Al somriure qui el supera
en vestí el millor satí ?
Ni la flor de la pomera,
ni el pit blanc d'un colomí,
ni el color de la primera
clariana del matí.

Quina cosa és un somriure !
Mig sospir i mig petó :
prou amor per poder viure !
Jo el rebés... que Déu n'hi dó !

Quina cosa és un somriure !
En vigília de l'amor
lluminàries i claror
fan saber que el goig del viure
el duu un somriure.

JOSEP CARNER I RIBALTA.

El ram d'or

Cançó de camí

Cantant per un camí
tres minyons se n'anaven;
el pare els despedí
un troç enllà de casa.
—Marxeu sota el cel blau :
Adeussiau !
El gran s'hi va quedar al mig
al mig de la jornada,
cullint flors per un pla
que és el que més li agrada :
—Marxeu, germans, si us plau :
Adeussiau !
Marxant els altres dos
camí d'enllà cantaven;
mitjà vol fé un repòs,
que el seu dalit s'acaba.
—Germà, no soc prou brau :
Adeussiau !
No hi són tornats tots tres
a casa del seu pare,
que el més petit no hi és,
no hi és tornat encara.
—Qui sab per on s'escau :
Adeussiau !
El pare està de mort,
pel finestró guaitava,
ja en veu vení un ram d'or
dut per minyó que canta.
—Ja puc morir en pau :
Adeussiau !
—O, pare, si viviu,
tindreu bona durada;
o, pare, si us moriu,
us planto en la fossana,
la flor que mai no cau :
Adeussiau !

JOSEP PIJOAN.

Berenar a les roques

a Pere Corominas

Jo seria el patró
d'aquell vaixell que es veu a l'horitzó
aniria més lluny que l'horitzó
donaria a les noies el meu cor
i el tornaria a prendre
per donar-lo altre cop

—noies de tots els ports
faria mirallets amb llurs ulls
i els meus ulls
les sabria albirar
de dalt del pal més alt
cantaria cançons
com els marins de guerra :
duria uns pantalons acampanats de baix
NI SABRIA ELS MEUS FILLS QUAN
TORNARIA A TERRA

L'home bru ros del port

rosa dels vents la vostra banderola !
un passaport vers totes les nacions
mentre que tinguin mar :
un lai de comiat on hi és dit

A REVEURE !

desig de no tornar
com no hagin establert telègraf sense fils
tornar
havent begut tants colors de cervesa
que passegeu un deix d'enamorat de nou :
i una àncora flotant
tatuatge del pit.

Divisa

a l'Alfons Maseres

Viatjar terres
no quedar-se en cap,
amar en totes una noia verge;
creure en la guerra perquè és bo el combat,
cada ferida la sang d'un poema.
Quan Déu ens cridi poder contestar :
—tant estimava que es vessava el beire.

J. SALVAT-PAPASSEIT.

Del llibre «La Gesta dels Estels».

Variació de capvespre

Ara les veus feineres s'extenuen,
que l'hora arriba de finí el treball;
els últims homes del terror s'enduen
les últimes cabrides de la vall.
I ve't-aquí que dins l'aura suspesa,
on ni una veu d'infant trenca el conjur,
l'ànima ens brolla amb tota sa nuesa,
tal, que en la fosca res no ens sembla obscur :
i nostra carn, com ombra matussera,
tot just voreja el marge del camí;
en tant que l'esperit, per la dreuera,
ens condueix al lluminós destí.

LLUIS BERTRAN I PIJOAN.

LLIBRES

De les obres que ens porta l'Editorial, les que més ens plauen i més ens fa gruar, les de més transcendència esperitual i de més aptitud per a fomentar els llevats de Catalunya, són les clàssiques llatines i les modernes russes:

Les unes per aquella tan sabuda serenor que és una mica d'imperi blau, difús i xoplugador de l'home sobre les coses; una celstia, matissada segons caràcter, que va lliscant per les seves prefixades rutes, il·luminant, com en Sal·lusti, i desitriant els episodis tèrbols, combinats de passions i rosats de misèria de les guerres de sicaris o nodrint-se, com en Virgili, i guarnint la seva amplitud, que sinó es fa estoicament dessolada, de les criatures de la seva imaginació i duent-les amb el seu moviment.

I davant d'aquesta serenor individualista dels clàssics, hi ha el que en direm ingenuïtat multitudinària russa, amb altres notes d'aquesta literatura que ara no podem fixar, perquè el nostre afer són els llibres concrets i no les alegres divagacions abstractes.

Bartek el victoriós

SIENKIEWICZ.

Aquesta és potser la novel·la de Polònia, on més clarament hi és sobtada la dolor de la pàtria, amb les flames de les guerres que la Prússia musculosa atia, consumint la misèria de les llars dels pagesos, que s'arrauleixen mesquines, no en una vida plàcida, sinó en un temerós reculliment; i endurint sota el mall la seva rudesia i esponjant la seva vanitat en la guerra, però reblanint-la, en la pau, per la menaça, el cop, la violència i l'insult i la usura.

Amb aquesta novel·la, on l'esperit fervent no priva la visió, arestada de crueltats i trèmola d'angoixes, vénen altres contes: l'*Angel*, de primer amb aquella tendresa que els russos acostumen fer pastura de l'adversitat, l'*Organista de Poniklo* amb aquelles melangies del cor que es fonen en celatges i amb aquelles mansuetuds de vida que precorren els silencis de mort; *La comèdia de les equivocacions* i el *Juí de Júpiter* que posarem dins d'un altre compartiment perquè en elles la emoció és vençuda per l'habilitat; una habilitat humorística de situació la primera i una habilitat humorística de perfecció l'altra, pariona de la mediterrània de Llucià de Samossata...

Aquest *Juí de Júpiter* de manera

clàssica el preferim al *Quo Vadis*, massa sumptuós algunes vegades i amb les ànimes una mica entorpidides sota les robes i els sostres del temps, teixides les unes amb massa atenció i aixecats els altres amb massa intenció decorativa...

Portada del llibre "El Tribut", d'En Joan Sallarès

La filla del capità

PUIXKIN.

Puixkin, nascut a les darreries del segle XVIII, és un dels iniciadors de l'actual literatura russa; i no s'aixeca com una fita escarida, sinó que hi pesa com una fruita complexa que porta les saons que altres autors han de beure i d'escampar en els seus llibres, no furtivament, com a gotes d'essència, sinó ample i generosament com a grans beis líquids que serven la rauixa de l'home i esperen el bateig de la multitud...

Si hi han tres branques a l'arbre de Puixkin, una hi és empeltada en primera joventut; l'altra, nascuda suauement a la maduresa; i la tercera ha sorgit, lluminosa, i enronda com una glorificació de les materns obscuritats de la pàtria.

La primera és el gust de la novel·la amatòria que li ve de la moda francesa, però en aquesta novel·la no hi

juga, com en Turgueneff un dualisme de caràcters, sinó de cors; un dualisme una mica encisat, certament, però que ell desperta i arbora i reviva, lligant-los amb cordes més barroeres i vigoroses que les de una tendra passió.

La segona és la seva amor i fins la seva clara exultació davant la terra genitriu de la pàtria, riolera que sigui o bròfega. I la tercera és la seva devoció a la història, i a la història personal i dinàmica que és la única que l'Imperi Rus ens pot oferir, essent com és una mola compacta que crea la pressió i sosté la força.

A *La filla del capità* hi són aquests tres elements: l'amor, com a centre, i d'una meravellosa i aturada suavitat, sobre un fons de tempestuosa rudesia on les masses èpiques es remouen sobre la terra immòbil de Rússia que s'aplana a totes les convulsions.

Però tan com els protagonistes que reclamen una benvolenta atenció, s'aixeca esclatant, admirable i propícia a l'entusiasme, arrencada només d'una selvàtica passió de coratge la figura del bandoler Pugatxof, estimada de Puixkin, que'n va fer l'estudi de la seva vida, figura que'ns sembla una revelació de la rancúnia perdurable entre els nobles, cavalcants i divagadors escites del Sur antic de la Rússia i els sinistres i autoritaris eslaus del Nord que avui la presideixen.

Aplec de rondalles

VALERI SERRA I BOLDÚ

L'arlegar rondalles és, certament, una feina senzilla i santa i suau i ens hi podem donar, com algú s'hi dona, pel gust d'arxivar-les, i encara més: d'agombolar-les (que l'arxivar ja és classificar); o bé per a renovar-nos amb les seves dinàmiques imaginacions: o per a analitzar-les i trobar en elles el que en direm «teories d'idees» del poble, que no són precisament les «teories sobre coses» dels savis....

L'arlegar rondalles és certament una feina senzilla, però l'escriure rondalles no ho és de cap manera: «Escric segons diuen». Sí, però si ho diu una boca ruda, o uns múscles fluixos de ganyota, o uns llavis prims de manefleria o una grollera ingenuïtat, tan sols, que no sap el pler del crear, ni l'arbitrar?

La rondalla és eterna, i eterna com és, sagrada i no pot ésser recollida en la seva forma impura d'anècdota... La rondalla s'ha d'artisar i qui la recull, amb mà discreta, com en Maspons i

Labrós ha de fer-se poble, encara que sigui menys que éll i un tenebrós advocat, i del poble ha de tenir un sentit, o més bé, una faisó de noblesa que es concreta en l'actitud i d'espai que un camí l'assegura.

Les rondalles d'en Maspons i Labrós són així, certament, i no del tot les den Valeri Serra i Boldú, perquè hi manca aquella simplicitat i arcaïsme que les han de consagrar per damunt de les generacions.

Qui llegeixi i compari les dues maneres, la del pèrit urgellenc i la de l'advocat vallesà, s'avindrà amb les nostres dites i li seran clares les meves reflexions...

Setze contes

ALFONS MASERAS.

Dels que siguin consagrats per mèrit propi o per gust dels altres, poca cosa en voldríem dir, breu i tímida. Però avui les nostres reflexions ens han portat enllà i no ens en penedim.

L'Alfons Maseras ens ofereix en aquest llibre una gama estesa fins a on no havíem sospitat: una gama, però, que no s'escapa dels termes del seu esperit, perquè tot ho domina i ho clou i ho guia amb la mà i quasi cisella una matèria que, de dòcil i escollida pel caràcter, no admet el cisell...

És, doncs, el domini d'en Maseras, un domini complet; però no el tivant, i de vegades punyent, domini d'una cosa que vol fugir, que s'endureix sota l'escarpra, que volatega en l'ambosta com si bracejés en el més lliure espai i que es fon en la seva efervescència i en el seu empresonament perd la llum; i és necessari per a què no ens ofegui crear-li un espai, un espai sobrehumà que la cosa reclama però l'autor no medita i la cosa senyala amb les ales si l'autor el mesura a temptines, i nodrir-la encara de llum per a apaiagar la seva obstinada foscor i el seu irat retraïment.

No és aquest domini que dels coratges pervé i dels intents gloriosos el que's trova en l'obra de l'Alfons Maseras: és un domini més suau i folgat, no de triomfador que esporga i bandeja, sinó de rei el'legit, que'ls súbdits l'aixequen i que s'avé amb ells i trova confortables com les vores d'un llit els límits de l'imperi i bones les seves atribucions sense pes ni opressió.

No és, en fi, un domini sobre persones reials i arbitràries, pel mateix que són reials i les volem sobtar i aleshores treuen els recursos adversos i s'escapen per camins foraviats: sinó que és un domini d'idees (o passions pures que són idees actives) idees de fatal evolució, espines de sillogisme que es blinquen i ondulen quan cauen a la terra de la realitat i que entren per rives desconegudes al fons del esperit, removent-ne les aigües, xipollejant-hi i animant-les algunes vegades; però altres, fent-les turgir en un trevallós encís, en una cansada tranquil·litat,

en una total, arrodonida i magnífica dolor.

I aleshores s'aixampla en Maseras i amb una vastitud retinguda omple els vasos de la perfecció. («L'ofrena...»)

Com aquesta són les que podríem dir-ne simbòliques «La finestra màgica» i «Els tres missàntrops» en què els homes són personificacions i eixos de conflicte, però una cura de mestre i una prudència artística (que diguessim) va lligant dintre la còrpora de l'home i la seva paraula adusta, tota la bullidera de les idees que s'aguanten a dins i la humanitat subjecta; i una mà experta detura l'eix i serveix la vertical i para el seu rodar vertiginós i la seva extemporània lleugeresa.

D'aquí en pervé el que'n direm magestat de silenci ple, de silenci d'imposició, d'immobilitat sacsejada per una muda, continua i profunda hipòstasi, sense bruels ni clarícies.

I en aquesta mena de narracions és, com deia, clàssic i és prenyada i no retòrica la seva amplitud, perquè guarda en el centre la puresa de la idea i la primera i sincera empenta de la passió; i així es lliura de les frèvols tesis i de les falses resurreccions... I aquest classicisme que és sòlid i etern i auster el manté fins a les narracions mundanes tan lleugeres de naturalesa i tan animades de glòria pròpia, sonora i efímera.

I és que en Maseras no's dóna a l'ambient com els realistes, que l'ambient els hi ompla els pulmons i determina el ritme del pas i el corre de la sanc i la tirada del camí: no és l'ambient que'l cenejeix a qui ell s'adapta, ni en l'ambient que'l cobreix es racera; sinó que un classicisme de temperament el guarda i el defensa i és el seu ambient que és un principi, nascut d'ell mateix, però sa, vividor i triomfant que pot unir-se amb la realitat sense res perdre, ni corrompre, ni deformar-s'hi, ni arrossegar-s'hi.

I aquí ve el que dèiem, del domini suau que tenia i folgat de la cosa.

Perquè éll ja avans d'escriure ha triat la matèria i l'ha purificada amb el seu foc i l'escalfor del foc és la duresa de les eines i això és el classicisme.

I l'estil no's veu de tan fi com és i de tan que s'ajusta, perquè tota la glòria i la gràcia de la creació és en la idea.

I així varia en cada una de les narracions però no s'esbadia com una branca lliure o un membre conscient sinó que's dóna a la idea i en la seva puresa es confonen, matèria i forma.

L'estil és quasi una idea animada: és l'exposició d'una idea per ella mateixa: l'idea que's parla: l'idea que roman en l'autor, i la seva vida breçola, cercant i explicant l'idea forana, la proposada, la factible, la projectada.

D'exemple de variació de l'estil segons idea, cada conte n'és un:

Una reflexiva calma rural a «La Camperola»; a «La Paràbola dels Enamorats» una cadència de rondalla i un aire evangèlic d'«exemple»; en «Na Margarida de Lleida» una presta violència d'antiga novela; «Davant del Mar» un lent reconstruir d'evocació irreal; un esbarriament de turbulència i de meravella en «La Ressurrecció del Carnestoltes»; un dessolat cairament societatari en els Missàntrops, i a «Les experiències del Doctor Roman» frisanques nervioses per tot arreu i àgils cavilacions rient-hi al damunt,

Però sempre l'estil d'En Maseras és el mateix: «posat», diríem vulgarment, com una ofrena sobre la pedra on ha d'ésser recollida o rebutjada; directe, mesurat i en camí, discret també com una mitja penombra, mirant i contemplant-se, caminant i pensant-se, anant vers el fi però sentint la joia de la via feta i l'esperança de la per fer; avençant, però trovant un pler en el compte de la ruta, en la valor del pas i en l'economia de l'esforç.

M. C.

SONET

De Joachim de Bellay.

Els poetes són folls, diuen els cortisans.
I és cert. Mes un poeta de replicar-los gosa:
Així i tot, vosaltres teniu alguna cosa
d'aquest humor, que és propi de tots els sers humans.
Mes això que en vosaltres domina, cortisans,
és en altres diverses accions que s'exposa;
folls en vers som nosaltres i vosaltres en prosa:
això és l'únic que ens fa, uns d'altres, dissemblants.
Si a vosaltres la Cort us és més favorable
el vostre nom no és, com el nostre, durable;
l'honor és per vosaltres, però també el neguit.
Us rieu de nosaltres, i fem cosa parella;
mes, si tot ço que es diu s'envola per l'orella,
el temps no pot, en canvi, desfer ço que està escrit.

JOAN ARÚS, trad.

ELS ROMÀNTICS

Lluís Masriera

Si be és cert que les poblacions de nostre litoral ostenten en el llur ambient i estructura una fesomia i un caràcter similars, n'hi ha una que ofereix en tots aspectes característiques ben diferents a les altres.

Havem anomenat a Sant Andreu de Llevaneras. A Llevaneras, la nota cursi d'una colònia numerosa i bilingüe no hi dona lloc a les ofenses per dir-ho així patriòtiques. Si be és veritat que aital colònia hi existeix a l'istiu i és també cert que l'Unió Monàrquica Nacional no ha deixat de plantar-hi, sense però aprofundir en ses arrels, qualche arbricell de mal entesa rancúnia. Més amb tot i descendir per sang directa de Llevaneras l'opulent senyor de Caralt, no és pas, ni de molt lluny, un feude d'aquest comte flamant, per altra banda bona persona i àdhuc, segons referències adquirides per nosaltres en el poble, respetuós i delicat per les coses d'aquella formosa encontrada.

De manera, que l'ambient habitual que respira Llevaneras, és del tot catalanesc, traslluint una finor casolana de màxima distinció i ben sostingut l'ambient de referència damunt una franquesa patriarcal que enamora.

Allí en Masriera, amb la seva xamasa fantasia i el seu amor puríssim a les coses del segle XVII; allí els Rubio, guardadors d'un veritable tresor artístic i arqueològic que és — diem-ho de passada — la més alta executòria que pugua ostentar aqueixa família culta i de privilegis ben distingits; allí el valent escultor Borrell Nicolau, amb son temperament ple d'inquietuds interessants; el pintor Tolosa i sos fills, el professor Triadó i per fi el xardorós Duran i Camps, amb sa pintura de colorista elegant i sumptuós, han fet de Llevaneras un sojorn ideal d'artistes.

Altrament cal també expressar que el delicat pintor terrassenc senyor Vencells, fa unes anyades absent de la població, a l'igual que el no menys reputat artista americà senyor Alfaro, ja fa alguns anys difunt, contribuïren amb llurs cabals i entusiasme a donar a Llevaneras l'actual caràcter de petita Arcàdia que avui té, la particular

bellesa de la qual, sempre orientada vers una altitud de mires ben pròpia, han posat cura en respectar i protegir els abnegats patricis Dr. Martí Martí, el diputat a corts per Barcelona senyor Batlle, En Matas i Oriach, Serra i també, entre altres, el mateix compte de Caralt, que dimoni!, car sense que l'exministre espanyolista tingui guanyat a Llevaneras per cap comportament especial un premi de gran exemple ni cosa parescuda, no per això te descontenta a la gent, que és confiada, no reza i fins diríem que l'estimen; no pas per ses idees polítiques, es clar, pero sí per sa bondat i senzillesa, (no sabem però, si dita bondat i senzillesa és no més aparent).

Així i tot, mort suara En Matas i Oriach; la persona segons nosaltres de més relleu i interessant de Llevaneras, és — diem-ho sense eufemismes ni giragòncas — el romàntic Masriera. Pot ser romàntic *malgre lui*, però a nostres ulls, romàntic fins a la medula dels ossos.

A En Masriera, junt amb el pintor Duran i Camps, vàrem visitar-lo en la seva artística vivenda enclavada en la aixaplada vall voltada d'horts i mig coberta d'anglantines i altres flors predilectes a l'artista.

Era una tarda de pluja, aquesta pluja fina i parsimoniosa de tardor que, en la ratlla circular a l'horitzó, fa dibuixar-hi una cortina platejada d'impenetrable infinit, alhora que el paisatge, sota el seu plor asseगत i harmoniós, adquireix una grisor finíssima de perla...

El pintor de les enceses tonalitats, amb un gest cordialíssim en ell habitual, vingué a rebre'ns a la porta freturós, com si talment la nostra visita representés per aquell home intel·ligent, quelcom molt desitjat i a la vegada salvador. Era tant trista aquella tarda!... Feia uns moments que de son pare i de nosaltres s'havia acomiadat fins al vespre la seva filla; el seu noi

gran, no hi era; i la seva esposa, romania encara al *Vitxi Català*, convalescent d'una llarga malaltia. Tantmateix pel simpàtic Lluís Masriera, passar gairebé sol aquella tarda, era un suplici, i per a nosaltres, el fet d'haver-la passada junt amb ell, constituí un motiu de joia inoblidable; puix que entre converses sobre art, música i recitar-nos el *Retable Nicarn* (obra de costums japoneses) i altres peses teatrals de sa cullita, representades per ell i els seus familiars, en l'íntim i amorós recolliment del seu estudi del carrer Bailen, aconseguí fer-nos somniar i reviure amb vehemència aquelles vetlles de depurat bon gust i alta poesia, úniques a Barcelona...

I heu's-aquí que en acomiadar-nos d'aquest home bo i d'aficions selectes, l'admiració del qual pel gran Molière constitueix un culte, vàrem sentir una mena de secreta repulsió vers l'imflat materialisme de l'època actual, i un fervent desitg d'haver nascut en la dauada centúria de les farandoles, dels minuets i les gavotes, que posà en nostre afectuós adéu-siau, una suavíssima llangor de tristesa.

I és que realment, el romanticisme aprofundit d'En Masriera, es contagia, es contagia...

JOAN MATAS.

Sumari de la primera fulla de

“PARAULES”

Desembre 1922

Per la vida espiritual de les ciutats,
Margarida Pàmies.

Dites de Festeig, Lòpez-Picó.

Tarda morent, Bertran i Pijoan.

Exposicions: Ricard Marçet, F. Humbert, Francesc Guinart, Marcel d'Eternod, Aleix Clapés, Joan Garriga.

Jazz-band, Joan Sallarés.

Lladres!, Arkady Averchenco, A. trd.

Joan Sallent, impressor. - Sant Quirze, 32. - Sabadell

Acaba de sortir:

LLIBRE D'AMOR

Poemes d'En JOAN ARÚS

Preu: 3 pessetes

DE VENDA EN LES PRINCIPALS LLIBRERIES

LLIBRE NOU:

EL TRIBUT

PROSES DE JOAN SALLARÈS AMB
IL·LUSTRACIONS DE A. VILA ARRUFAT

De venda a totes les llibreries. — Preu: 3'50 pessetes

J. CENTELLAS

Mobles de decoració
Execusió perfecta de
tota mena de projectes

J. CLERCH DAUNIS

PROCURADOR DELS TRIBUNALS

Fortuny, 29
Telèfon 552

Despatx: de 9 a 10 matí
de 3 a 7 tarda

*Assumptes judicials i gestions extrajudicials de tota mena: Cobrament de crèdits: Administració de finques
Declaracions d'hereus: Traspassos d'herències, etc.*

Representant de les màquines d'escriure **UNDERWOOD**

Bronquitis Top.
Infeccions Gripals.

PEGAT
BENZO-DALAMIC
DENEJAT

Antiga Farmacia "Denejat"

Plaça Major 5

SABADELL

CASA VIÑAS

SASTRERIA I CAMISERIA

Manresa, 20 i 22 - Telèfon 906 - SABADELL

SUCURSAL:

Hospital, 97 - BARCELONA

FERRETERIA I BATERIA DE CUINA

*Especialitat amb articles
per a Obres i Maquinària*

Isidre Obradors

*Importació directa
de les principals fàbriques estrangeres*

DESPATX: Pedregar, 25

Telèfon 652

MAGATZEMS { Baix Pedregar, 3-5
Borriona, 44-46
Lacy, 136

SABADELL